

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษารูปแบบการสอนวิปัสสนาภาวนาเฉพาะกรณีสำนักวิปัสสนา
วัดสุวรณประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : พระครูปลัดนิคม นาควโร (รอดอุไร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูพิพิธวรกิจจานุการ, ศน.บ., M.A., Ph.D.
(Pali & Buddhist Studies)

: ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร ป.ธ.๙, พธ.บ., M.A., พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ / มีนาคม / ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ เพื่อศึกษาหลักการปฏิบัติวิปัสสนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๔ แบบ เพื่อศึกษาแนวทางการสอนวิปัสสนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษารูปแบบการสอนวิปัสสนาภาวนาเฉพาะกรณีสำนักวิปัสสนา วัดสุวรณประสิทธิ์ โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา คัมภีร์ปกรณ์วิเสส วิสุทธิมรรค เอกสารทางวิชาการและตำราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเรียบเรียง บรรยายเชิงพรรณนา จากการศึกษาพบว่า

หลักการปฏิบัติวิปัสสนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๔ แบบ คือ ๑) สมถปุพพังคมวิปัสสนา วิปัสสนามีสมถะนำหน้า เพราะมีสภาวะพิจารณาเห็นธรรมที่เกิดในสมาธินั้น โดยความไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา สมถะจึงมีก่อน วิปัสสนามีภายหลัง ๒) วิปัสสนาปุพพังคมสมถะ สมถะมีวิปัสสนานำหน้า เพราะมีสภาวะพิจารณาเห็นโดยความไม่เที่ยง ชื่อว่าวิปัสสนา เพราะมีสภาวะพิจารณาเห็นโดยความเป็นทุกข์ ชื่อว่าวิปัสสนา เพราะมีสภาวะพิจารณาเห็นโดยความเป็นอนัตตา สภาวะที่จิตปล่อยธรรมทั้งหลาย ที่เกิดในวิปัสสนานั้นเป็นอารมณ์ และสภาวะที่จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิ วิปัสสนาจึงมีก่อน สมถะมีภายหลัง ๓) ยุคันทสมถวิปัสสนา สมถะและวิปัสสนาเข้าคู่กันเพราะมีสภาวะพิจารณาเห็น มินิโรธเป็นอารมณ์ ด้วยประการดังนี้ สมถะและวิปัสสนาจึงมีรสเป็นอย่างเดียวกัน เป็นคู่กัน ไม่ล่วงเลยกันด้วยมีสภาวะเป็นอารมณ์ ๔) อัมมูทัจจวิคคหิตมานัส วิถีเจริญเมื่อจิตถูกชักนำให้คลาดเคลื่อนด้วยอัมมูทัจจ เพราะมีญาณ เพราะมีปีติ เพราะมีปีสัทธิ เพราะมีสุข เพราะมีอิโมกข์ เพราะมีปคฺคหะ เพราะมีอุปปุฏฐาน เพราะมีอุเบกขา เพราะน้อมนึกถึงอุเบกขาและนิกันติ

แนวทางการสอนวิปัสสนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า การปฏิบัติสมถภาวนามี ๔๐ วิธี และการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามี ๔ วิธี หลักการเจริญภาวนานั้นตามคัมภีร์

พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการสอนโดยมีสมณำหน้า หรือวิปัสสนานำหน้าซึ่งเรียกว่า สมณยานิกสมาธิ หมายถึง สมาธิอันเป็นไปโดยอาศัยสมถเป็นบาทในการเข้าสู่วิปัสสนาสมาธิ และวิปัสสนายานิกคือผู้มีวิปัสสนาเป็นยานเป็นเครื่องนำ ได้แก่ ผู้เจริญวิปัสสนาโดยยังไม่ได้ฌานสมาบัติก่อนนั่นเอง

รูปแบบการสอนวิปัสสนาภาวนาเฉพาะกรณีสำนักวิปัสสนาวัดสุวรรณประสิทธิ์ พบว่าเป็นการสอนปฏิบัติตามแนวมหาสติปัฏฐาน ๔ เมื่อมีผู้เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนา ทางสำนักเริ่มต้นด้วยการให้ตั้งใจเพียรปฏิบัติ ตัดความกังวล เข้าหากัลยาณมิตร และฝึกฝนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อจะนำไปสู่การบรรลุธรรมได้ตามปัญญาของแต่ละบุคคล โดยมีสติเป็นฐานทุกปัจจุบันขณะ จะทำให้เกิดสมาธิ มีปัญญา เห็นแจ้ง ในสภาวะความจริงอันประเสริฐทั้งหลาย ทางสำนักวัดสุวรรณประสิทธิ์จะสอนเน้นเรื่องการตรวจสอบจิตของผู้มาปฏิบัติก่อน และจะเก็บรายละเอียดจากอิริยาบถย่อย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเห็นสภาวะความเป็นจริงของกาย เวทนา จิต ธรรม เพราะเมื่อไหร่ก็ตามที่ผู้ปฏิบัติใส่ใจพิจารณาในอิริยาบถย่อยอย่างแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ผู้ปฏิบัติก็จะเห็นการทำงานของกายกับจิต และจะเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ คือรูปนามตามหลักไตรลักษณ์ พุทธประสงค์ของการเจริญวิปัสสนาคือการกำหนดรูปและนามเป็นอารมณ์ ซึ่งเป็นกฎตายตัว ถ้าผิดจากนี้ไม่ใช่วิปัสสนา ถ้าการกำหนดรูปใหญ่ไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อย ก็ให้กำหนดรูปที่ละเอียดขึ้นไปซึ่งได้แก่ รูปที่ลมหายใจถูกต้อง คือ ลมหายใจเข้าออกไปกระทบถูกที่ใด ก็ให้กำหนดที่นั่น สถานที่ลมหายใจถูกมี ๒ แห่ง คือ ที่จมูก และที่ท้อง ที่จมูกจะปรากฏชัดเฉพาะช่วงแรกเท่านั้น เมื่อลมละเอียดมาก ๆ จะปรากฏไม่ชัดเจน ส่วนลมที่บริเวณท้อง สภาวะปรากฏ คือ พอง-ยุบ สามารถกำหนดได้ชัดเจนสม่ำเสมอ แม้ว่าจะกำหนดได้ค่อนข้างยากในช่วงแรก เมื่อกำหนดไปอย่างจดจ่อต่อเนื่องทุกขณะปัจจุบัน ลมที่ละเอียดนั้น ก็สามารถกำหนดรู้ได้ และจะแสดงสภาวะได้ชัดเจนกว่าลมที่จมูก ดังนั้นพระวิปัสสนาจารย์ สำนักวิปัสสนาวัดสุวรรณประสิทธิ์ จึงใช้เป็นรูปแบบในการสอนวิปัสสนาภาวนาซึ่งเป็นไปตามหลักสติปัฏฐาน ๔

Thesis Title : A Study of Method of Vipassanābhāvanā Teaching:
A Case Study of Wat Suwanprasit, Bangkok

Researcher : PhrakhruphaladNicom Nākhawaro (Rodurai)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhrubibithavarakiccanukarn, B.A., M.A., Ph.D.

(Pali & Buddhist Studies)

: Dr.Sanoh Padoongchatra, Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.

(Buddhist Studies)

Date of Graduation : 31 / March /2015

Abstract

This thesis is of 3 objectives, namely: to study the principles of the practice of Vipassanā in Theravāda Buddhist Scriptures, to study the method of teaching the Vipassanā in Theravāda Buddhist Scriptures and to study the method of teaching the Vipassanā Bhāvanā: A case study of Wat Suwanprasit, by studying the data from Theravada Buddhist Scriptures, namely: The Tipitaka, The Commentaries, The Sub-commentaries and the related scriptures such as Visuddhimagga Scripture etc. By collecting the data to be analyzed and concluded for the correctness by the experts.

From the study, it is found that the principles of the practicing of Vipassanā in Theravāda Buddhist Scriptures are of 4 type, namely: 1) Samathapubbaṅvipassanā is which Samatha leads to Vipassanā, because Samatha comes first and Vipassanā comes later, 2) Vipassanāpubbaṅgamasamatha is which Vipassanā leads to Samatha because Vipassanā comes first and Samatha comes later and 3) Yugganaddhasamatha Vipassanā is the Samatha and Vipassanā come together, because there is state with Nirodha as a temperament, 4. Dhammudatṭviggahitmānas is the method developing the mind which is impermanent with Dhammudatṭ because of Ñāṇ, Pīti, Passaddhi Sukha, Adhimokkha, Paggaha, Upatthāna, Upekkha and Nikanti.

In the way of teaching Vipassanā in Theravāda Buddhist Scriptures, it is found the practice of Samaha Bhāvanā is of 40 methods and the practice of Vipassanā Bhāvanā is of 4 methods. The principles of developing Bhāvanā according the Theravāda Buddhist scriptures are the methods of teaching with Samathayanika at the beginning or Vipassanā beginning called Samathayanika that means Samadhi with the help from Samathato Vipassanā. Vipassanā who is of Vipassanā as a vehicle that means that practices of Vipassanā with having Ñāṇ Samabatti before.

The pattern of teaching Vipassanā, a case at Wat Suwanprasit. When someone is the right view is practicing Vipassanā Bhāvanā, he will practice it with good attention and will practice according course of Vipassanā Bhāvanā according the way in 4 Mahāsatipaṭṭhānās and practice Vipassanā with his effort. This fact can lead him to attain the Dhamma according to each person's wisdom, by having the mindfulness as a base causing to have wisdom realizing the real states of life. The Buddha purpose in developing Vipassanā is to fix the mind to know the form and norm as the temperaments. This fact is strict rule, because if is no one does not realize in this way, one will not attain the Dhamma, ' Masters at Wat Suwanprasit use this method in teaching.